

УДК [94(477.83/.86):342.56-051(=161.2)]"1880/1914"
<https://doi.org/10.33402/zuz-2020-17-52>

Нагалія МИСАК

*кандидат історичних наук
старший науковий співробітник
відділу нової історії України*

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8685-9566>

e-mail: natalia_mysak@ukr.net

УКРАЇНСЬКІ СУДДІ В ГАЛИЧИНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ: СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОРТРЕТ

Систематизовано відомості про суддів як окрему професійну групу в структурі української інтелігенції в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Наголошено на зростанні чисельності і вагомості суддів у соціальній структурі населення краю, що було зумовлено ліберальними реформами в Австро-Угорській імперії та розбудовою судочинної системи краю, збільшенням попиту на судові послуги, а водночас популярністю юридичного фаху, специфікою підготовки правників у вищих навчальних закладах (функціонування україномовних кафедр на юридичному факультеті Львівського університету, можливість поєднувати процес здобуття освіти із трудовою діяльністю). Також проаналізовано основні етапи становлення судді як фахівця: складання трьох державних іспитів як завершального етапу здобуття вищої освіти, проходження обов'язкової однорічної, а згодом трирічної, судової практики, кваліфікаційний суддівський іспит. Порівняно особливості професійної діяльності суддів та інших категорій юристів, зокрема адвокатів і нотаріусів. Розглянуто проблему перекваліфікації суддів на адвокатів, досліджено причини такого явища. Визначено взаємозв'язок національної ідентичності представників судочинства зі специфікою їхньої роботи, участю у громадсько-політичному житті краю. Проаналізовано переваги (пожиттєве призначення на посаду, законодавчо встановлене обмеження щодо відповідальності суддів) та недоліки (великі соціальні очікування, контроль за діяльністю, прискіплива увага до роботи в умовах польсько-українського протистояння в краї). Досліджено особливості правового та матеріального становища судових службовців, диференціацію в оплаті праці різних категорій працівників судочинної системи, визначено чисельність українських суддів у Галичині. Акцентовано увагу на діяльності найяскравіших представників цієї соціально-професійної групи.

Ключові слова: суддя, юрист, інтелігенція, професійна діяльність, Галичина.

Пізньомодерна доба української історії позначилася докорінними змінами в соціальному устрої тогочасного галицького суспільства. Завдяки активізації націотворчих процесів на теренах Центрально-Східної Європи, лібералізації політичного

і культурного життя відбувається формування політичної, економічної та культурної еліти – інтелігенції. Становлення нової соціальної верстви українського суспільства відбувалося паралельно з її соціально-професійною диференціацією. Однією з найактивніших груп української інтелектуальної еліти в суспільно-політичному житті Галичини стали юристи. Вони були не лише правовими захисниками національних інтересів українського народу, а й активними політичними та культурними діячами. Водночас відбувається внутрішнє структурування цієї соціально-професійної групи, в якій виокремлюються адвокати, судді (серед них судові і державні службовці) та нотаріуси.

В останнє десятиліття в науковій літературі з'явилося чимало нових праць з історії вітчизняної юриспруденції, однак майже всі вони стосуються лише одного аспекту проблеми – історії адвокатури. На жаль, така категорія правників, як судді була і надалі залишається маловивченою. Епізодичні згадки про працівників Феміди можна почерпнути з досліджень, що стосуються функціонування судової влади в Галичині¹, а також діяльності перших правничих організацій². Чи не єдина спроба комплексно розкрити проблему – стаття Т. Андрусяка³. Однак автор все ж більше зосереджується на політичній, ніж на професійній, діяльності суддів.

Мета статті – з'ясувати чинники, які впливали на процес формування суддів як окремої професійної групи української інтелігенції в Галичині, охарактеризувати специфіку їхньої підготовки, чисельність, правове становище, особливості фахової діяльності, її взаємозв'язок з національною ідентичністю та громадсько-політичною активністю суддів тощо. Також визначити їхню роль у структурі інтелектуальної еліти краю наприкінці XIX – на початку XX ст.

Формування професійної групи українських суддів було зумовлене низкою чинників. По-перше, реорганізація судоустрою в Австро-Угорській імперії, зокрема й Галичині, привела до зростання попиту на фахівців-юристів. З середини XIX ст. почала функціонувати триступенева система загальних судів, яка складалась із одноособових повітових судів, колегіальних окружних (крайових) судів та колегіальних вищих крайових судів⁴. Розбудова мережі судових установ супроводжувалася наповненням їхнього кадрового апарату. Однак брак фахівців-юристів відчувався і в 1890-х роках. Як зауважив С. Шухевич, «Треба було дуже багато укінчених правників, аби

¹ Ковальчук І. Організація судової влади у Галичині в складі Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918). *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 203–208; Дзіковський М. Р. Судова система Австрії за конституцією 1867 року. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 60–64.

² Луцька Г. В. Основні етапи розвитку та структурні особливості правничої комісії НТШ у 1892–1939 рр. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 31. С. 22–33.

³ Андрусяк Т. Г. Судді-українці Австро-Угорської імперії та їх внесок у розвиток української правової думки. *Судова влада в Україні і світі: історія, сучасність, перспективи розвитку*: матеріали XXV Міжнародної історико-правової конференції (м. Саки, 16–18 вересня 2011 р.) / ред. кол.: І. Б. Усенко (голова), Є. В. Ромінський та ін. Київ; Сімферополь: СМД, 2011. Ч. 1. С. 112–119.

⁴ Дзіковський М. Р. Судова система Австрії... С. 60.

ними заповнити велике число новоутворених судейських посад»⁵. По-друге, ліберальні реформи й демократизація суспільно-політичного життя зумовили правову активність населення, попит на юридичні послуги та популярність фаху правника. Відтак помітно збільшилася кількість випускників юридичних факультетів університетів⁶. Зростання чисельності українських суддів у краї, як і нотаріусів та адвокатів, наприкінці XIX – на початку XX ст. частково зумовлювалося функціонуванням у Львівському університеті двох україномовних кафедр – цивільного та кримінального права. Можливість здобувати освіту рідною мовою сприяла збільшенню кількості українських студентів на юридичному факультеті. Це яскраво підтверджують статистичні дані. Якщо у 1880 р. у Львівському університеті навчалося 113 українських правників, то в 1900 р. – 286, а в 1913 р. – 979⁷. Отже, за 30 років кількість українських студентів зросла майже в дев'ять разів. Крім Львова, юридичні спеціальності молодь також здобувала у Краківському, Віденському, значно менше у Грацькому чи Празькому університетах. По-третє, суттєву роль відігравала певна специфіка навчального процесу на юридичних факультетах (переважання теоретичних занять над практичними), що давала змогу поєднувати здобуття освіти з трудовою діяльністю. Наприклад, у Львівському університеті майбутнім правникам достатньо було лише записатися на виклади, студіювати дисципліни вдома (на провінції) і приїжджати до Львова лише для складання іспитів. Така практика була доволі поширеною, фінансово привабливою для студентів та їхніх батьків. Молоді не потрібно було винаймати помешкання в місті, витратити кошти на харчування тощо. Достатньо лише придбати навчальну літературу і простудіювати її вдома. Зокрема, у 1913 р. з понад 1 тис. українських студентів, що навчалися у Львові, заледве 160 постійно перебували в місті, решта – на провінції⁸. По-четверте, молодь на юридичні факультети приваблювали і відносно широкі можливості працевлаштування. Правнича освіта дозволяла займати посади різних рівнів як у державних структурах (Галицьке намісництво, прокуратура, місцеві органи самоврядування, поліція, пошта тощо), так і в приватних установах.

Юридична освіта давала можливість самореалізуватись насамперед у трьох галузях: адвокатурі, нотаріаті та судочинстві. Однак закінчення університету було лише початковим етапом у кар'єрному просуванні. Щоб обійняти посаду адвоката, нотаріуса чи судді, випускники повинні були скласти низку іспитів і пройти обов'язкову практику. Спершу здавали три державні екзамені: правно-історичний, судовий і політичний. Для їхнього прийому у кожному вищому навчальному закладі за розпорядженням

⁵ Шукевич С. Моє життя. Спогади. Лондон: Видання української видавничої спілки, 1991. С. 173.

⁶ Там само. С. 161.

⁷ С. к. Uniwersytet imienia Cesarza Franciszka I we Lwowie. Skład uniwersytetu i program wykładów w półroczu zimowym 1901/1902. Lwów, 1901. S. 36; Державний архів Львівської області (далі – Держархів Львівської обл.). Ф. 26. Оп. 15. Спр. 163. Арк. 1–658; Спр. 164. Арк. 1–610; Спр. 165. Арк. 1–597; Спр. 167. Арк. 1–806; Спр. 168. Арк. 1–890; Program wykładów w c. k. Uniwersytecie imienia Cesarza Franciszka I we Lwowie w letniem półroczu r. szkolnego 1880/1. Lwów, 1881. S. 21.

⁸ Грушевський М. На українські теми. Батьки і діти. *Літературно-науковий вісник*. Т. LXI (61), кн. III. Київ, 1913. С. 435.

міністра віросповідань і освіти створювали спеціальну комісію⁹. Вона повинна була визначити рівень правової підготовки кандидата, тобто чи має випускник юридичну проникливість, чи може самостійно здійснювати судочинство, чи добре володіє юридичною термінологією¹⁰. Предметом правно-історичного іспиту було римське, церковне і німецьке право, а також історія Австрійської держави, судового – австрійське цивільне, торговельне і векселеве право, цивільна процедура, австрійське кримінальне право та процедура. Під час політичного екзамену кандидати виявляли свої знання австрійського адміністративного права, науки і політики суспільного господарства, фінансового законодавства імперії. Перший іспит приймали тричі на рік – взимку, влітку і восени, два інші – у будь-який час протягом року, за винятком канікул. Екзамени відбувалися усно і публічно¹¹. Випускники мали змогу обирати мову іспитування. Наприклад, у 1910 р. на юридичному факультеті Львівського університету судовий екзамен польською мовою склали 330 кандидатів, українською – лише 72¹². Підсумкову оцінку визначали голосуванням членів комісії. За негативного результату можна було повторно скласти іспит у терміни, встановлені комісією¹³.

Наступним кроком у кар'єрі юриста була обов'язкова безкоштовна однорічна судова практика в крайовому (окружному) суді¹⁴. В основному робота практикантів обмежувалася протоколюванням судових засідань і опрацюванням різних судових справ. З 1911 р. в Австрії набув чинності новий закон, за яким розмежовувалася судова практика для кандидатів на суддів, нотаріусів і адвокатів. Зауважимо, що цей нормативний акт не лише встановлював порядок проходження практики, а й захищав інтереси практикантів. Зокрема, останнім надавали право на щорічну двотижневу відпустку¹⁵.

Однорічна судова практика була обов'язковою умовою допуску до роботи в судовій системі, однак її термін саме для кандидатів на суддів змінювався. З 1885 р. термін стажування був продовжений до двох, а з жовтня 1896 р. – до трьох років¹⁶. Після проходження такої практики випускників правничих факультетів зазвичай призначали авскультантами* в певному окружному суді. Мінімальною вимогою при зарахуванні на цю посаду була наявність свідоцтва про успішне складення правно-історичного і судового державних іспитів. Політичний екзамен могли здати вже під час служби¹⁷. Обійнявши посаду авскультанта, кандидати проходили далі стажування в суді. За виконання своїх обов'язків вони отримували невелику платню. Щоправда, іноді практикантам затвердження на такій посаді доводилося чекати кілька років.

⁹ Zbiór ustaw uniwersyteckich z dodatkiem niektórych innych ustaw i przepisów młodzieży uniwersytetskiej potrzebnych. Lwów, 1903. S. 53–54.

¹⁰ Ibid. S. 66.

¹¹ Ibid. S. 53–57.

¹² Żylski K. Stosunki materalne i intelektualne wśród młodzieży prawniczej uniwersytetu lwowskiego na podstawie badań z roku 1910. Lwów, 1912. S. 43.

¹³ Zbiór ustaw uniwersyteckich... S. 57–58.

¹⁴ Макух І. На народній службі: Спогади. Київ: Основні цінності, 2001. С. 38.

¹⁵ Діло. 1911. Ч. 7. С. 6.

¹⁶ K. S. Auskultanci sądowi. *Słowo Polskie*. 1900. № 41. S. 3.

* Авскультант – службовець нижчого рангу в австрійській системі судочинства.

¹⁷ М. З. До відомости молодим правникам. *Діло*. 1911. Ч. 282. С. 4.

Щоб частково вирішити ситуацію, Міністерство юстиції у 1885 р. дозволило вищим крайовим судам позачергово призначати безплатними авскультантами тих практикантів, які виконали всі необхідні для цього умови¹⁸.

Отримати посаду судді можна було лише після складення кваліфікаційного суддівського іспиту. Його приймала спеціальна комісія, яку щороку створювали за розпорядженням міністра юстиції при Вищому крайовому суді. До неї входили професори юридичних факультетів університетів та практикуючі судді, зазвичай з того ж трибуналу¹⁹. Іспит складався з письмової та усної частин і мав на меті виявити знання цивільного та кримінального законодавства, процесу та процедури. Перша частина тривала два дні, протягом яких кандидати мусили виконати два завдання – скласти витяги з актів із вироками з цивільної і кримінальної судових справ. На усний іспит відводили дві години, під час яких претендента екзамінували з усіх галузей цивільного і карного законодавства. Крім того, він мав досконало знати систему функціонування австрійської судової влади. За бажанням кандидат міг скласти іспит двома крайовими мовами, польською та українською. Якщо службовці склали кваліфікаційний іспит, перебуваючи на посаді авскультанта, згодом їх призначали суддями або заступниками прокурорів. В інших випадках їм зазвичай надавали місце ад'юнкта*.

Австрійське законодавство уможливлювало перехід представників інших юридичних професій на судову службу. Зарахування адвокатів на посаду судді було дуже рідкісним явищем, адже правозахисники за своїм статусом і фінансовим становищем були більш незалежними за суддів. Набагато частіше відбувалася фахова переорієнтація у зворотному напрямку. Перепрофілювання нотаріусів на судових службовців було поширенішим. Для цього існувала єдина умова: нотаріус мав здати додатковий (письмовий і усний) іспит з цивільного права²⁰.

Посада судді мала свої переваги і недоліки. Призначення суддів було позитивним. Кандидатуру затверджував імператор або відповідні посадовці від його імені за поданням президента Вищого крайового суду²¹. Перед початком роботи всі судді складали службу присягу. Зауважимо, що для кожної категорії урядовців затверджували інший текст клятви (так званої «роти»). Наприклад, одну присягу давали президенти окружних судів і судів I-ї інстанції, другу – віцепрезиденти тих же судів, третю – судові секретарі й ад'юнкти, четверту – судові практиканти і т. д.²²

У своїй професійній діяльності, зокрема при винесенні вироків, судді мали відносну самостійність і незалежність. Для гарантування цього законодавство встановлювало обмеження щодо відповідальності суддів. Згідно з конституційним законом про судову владу в Австрії від 21 грудня 1867 р., передбачалось усунення судді від

¹⁸ Діло. 1885. Ч. 58. С. 4.

¹⁹ Дзіковський М. Р. Судова система Австрії... С. 60.

* Ад'юнкт – службовець нижчого рангу в державних установах (намісництві, прокуратурі скарбу), в судівництві – заступник або помічник судді, який не мав права самостійного розгляду судових справ.

²⁰ Діло. 1896. Ч. 272. С. 1–2.

²¹ Дзіковський М. Р. Судова система Австрії... С. 60.

²² Zbiór czerwony. Reskrypta c.k. Ministerstwa sprawiedliwości i okólniki Prezydium c.k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie wydane od roku 1897 do końca roku 1900. Lwów, 1900. S. 19–24.

виконання обов'язків лише на підставі рішення суду. Переведення та відставка судді без його згоди заборонялась. А якщо суддя здійснив судову помилку, сторона протесту могла подати цивільний позов²³.

Недоліками суддівства були великі соціальні очікування і контроль за діяльністю. Судді як державні службовці повинні були цілковито поділяти і репрезентувати ідеї австрійського патріотизму та лояльності до офіційної влади. Їхня професійна діяльність залежала від різноманітних контролюючих інстанцій, які могли використати опозиційні погляди судді як привід для професійної дискримінації, відтермінування просування по кар'єрній драбині. Тому громадська активність суддів, особливо українців, була набагато нижчою, порівняно з адвокатами, які практикували приватно, набагато менше залежали від контролюючих інстанцій і могли активно долучатись до суспільно-політичного життя краю.

Характеризуючи становище українських суддів у Галичині, необхідно вказати на їхню невелику кількість порівняно з поляками. Так, станом на 1908 р. у Східній Галичині налічувалося 1 150 судових чиновників різних рангів, з них – президентів, віцепрезидентів, радників крайового і Вищого крайового суду – 341 особа, 38 повітових суддів, 148 судових секретарів, 404 ад'юнкти і 210 авскультантів²⁴. Визначити кількість українців, що перебували на судовій службі на зламі XIX–XX ст., дуже складно, оскільки урядова статистика поділ за національною ознакою дублювала поділом за віровизнанням. Цю помилку повторюють і деякі сучасні дослідники²⁵. Але класифікації за національністю і віровизнанням протягом окресленого періоду не завжди були ідентичними. На жаль, у своїй роботі ми можемо оперувати кількісним поділом судових урядовців лише за релігійною належністю (таблиця 1). У 1908 р. в судовій системі на східних теренах краю працювало 367 греко-католиків, серед них 12 радників Вищого крайового суду, 105 радників крайового суду, 8 повітових суддів, 40 судових секретарів, 105 ад'юнктів і 95 авскультантів. Припустивши, що не більше 10 % із них за національною ознакою були поляками, можемо стверджувати: у 1908 р. в східно-галицькому судочинстві налічувалося понад 300 українських службовців. Водночас зауважимо, що українці (греко-католики) переважали в судах нижчих інстанцій. З 56 членів Вищого крайового суду у Львові українцями були лише 13 (23,3 %), в той час як поляками – 42 (75 %)²⁶.

У дослідженні ми спробували підрахувати приблизну кількість українських суддів, які працювали в Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. У процесі роботи нам вдалося встановити імена 249 представників цієї фахової групи (див. додаток 1). Однак зауважимо, що наведені дані далеко не остаточні, а проблема загальної чисельності українських суддів ще потребує ґрунтовного і тривалого вивчення.

²³ Дзіковський М. Р. Судова система Австрії... С. 60.

²⁴ Żylski K. Stosunki materialne i intelektualne... S. 47.

²⁵ Дзіковський М. Р. Судова система Австрії... С. 60; Едер П. Т. Правові основи організації та діяльності Вищого крайового суду у Львові (1855–1918 рр.): історико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2015. С. 65.

²⁶ Едер П. Т. Правові основи... С. 65.

Таблиця 1

Судові службовці в Східній Галичині: поділ за віровизнанням
(станом на 1908 р.)²⁷

Ранг	Службова категорія	Разом	Віровизнання							
			<i>рим.-кат.</i>	%	<i>греко-кат.</i>	%	<i>юдеї</i>	%	<i>євангелісти</i>	%
<i>III</i>	Президент Вищого крайового суду	1	1	100	-	-	-	-	-	-
<i>V</i>	Віцепрезидент Вищого крайового суду	1	1	100	-	-	-	-	-	-
	Президенти колегіальних судів	7	6	85,7	1	14,3	-	-	-	-
<i>VI</i>	Президент і віцепрезидент крайового суду	9	8	88,9	1	11,1	-	-	-	-
	Радники Вищого крайового суду	33	23	69,7	10	30,3	-	-	-	-
	Радники Вищого крайового суду при трибуналах I інстанції	14	11	78,6	2	14,3	1	7,1	-	-
<i>VII</i>	Радники крайового суду	285	170	60	105	36,5	9	3,2	1	0,3
<i>VIII</i>	Судді повітові	38	30	78,9	8	21,2	-	-	-	-
	Секретарі судові	148	98	66,2	40	27,0	10	6,8	-	-
<i>IX</i>	Ад'юнкти	404	283	70,4	105	25,8	16	3,8	-	-
<i>XI</i>	Авскультанти	210	96	45,7	95	44,2	17	8,1	2	1
	Разом	1150	772	63,3	367	31,8	53	4,6	3	0,8

Окреслена ситуація була зумовлена поліетнічним, полімовним і полірелігійним характером краю та постійним протистоянням, боротьбою між поляками й українцями за сфери впливу в політичному і соціальному просторі Галичини. Домінування перших у владних структурах іноді супроводжувалося деструктивними виявами етноцентричної поведінки щодо других. Особливо це стосувалося призначення українців на посади судових урядовців. В австрійському законодавстві була

²⁷ Żylski K. Stosunki materialne i intelektualne... S. 47.

«шпарина», яка дозволяла ігнорувати приписи закону про непорушність суддів. Іноді за поданням президента Вищого крайового суду судових ад'юнктів іменували «без місця призначення». Такий службовець заміняв відсутнього з різних причин (стажування, хвороба тощо) суддю. І його у будь-який момент, «коли тільки хотів і куди захотів», президент міг перевести. Часті зміни місця роботи не лише зумовлювали фінансові труднощі для судді, а й впливали на його психічне здоров'я. Свого часу з такою практикою стикнувся Степан Шухевич. Президентом Вищого крайового суду у Львові тоді був Олександр Тхоржницький, відомий широкому загалу своїми шовіністичними поглядами щодо українців. Тому дуже часто застосовував до них іменування «без місця призначення». Після проходження військової служби С. Шухевич саме так був скерований на роботу у Рава-Руську, де заміняв хворого на сухоти суддю Подбельського (ім'я невідоме)²⁸. Згодом ще двічі його переводили: спершу в Долину, а потім – у Дрогобич²⁹.

Другим механізмом контролю за громадською, зокрема й політичною, активністю українських суддів була періодична кваліфікація професійної придатності. Її здійснювала спеціальна комісія, сформована за розпорядженням президента Вищого крайового суду. У переліку 9 показників, за якими перевіряли діяльність суддів, були пункти «Поведінка» і «Придатність до призначення на керівні посади», які давали змогу «контролювати» національно свідомих суддів-українців³⁰. Особливо це стосувалось використання української мови в діловодстві судів. Попри законодавчі гарантії рівності крайових мов у публічній сфері, послуговування українською неофіційно трактували як «забаву в політику». Мовну ситуацію в тогочасному судівництві яскраво охарактеризував у своїх спогадах С. Шухевич. Він наголосив, що «коли український суддя, згідно з обов'язуючими приписами, відважився уживати в своїм урядуванні в слові і письмі української мови, тоді давано йому тавро політика, а суддя, що «бавиться в політику», не може бути безстороннім суддею»³¹. Більшість українських суддів, побоюючись адміністративного тиску, свідомо відмовлялись від використання рідної мови у діловодстві або ж перекваліфіковувались на адвокатів.

Незважаючи на такі перешкоди, популярність суддівського фаху в українському середовищі зростала. Це було зумовлено значно меншими фінансовими затратами при працевлаштуванні, а також можливістю працювати на благо рідного народу. Саме останній мотив відіграв головну роль при виборі життєвого шляху С. Шухевичем. Спершу випускник юридичного факультету планував присвятити себе адвокатурі, та його дядько, відомий етнограф Володимир Шухевич, переконав юнака обрати суддівство, адже «скільки добра може справедливий суддя зробити для людей взагалі, а скільки добра може український суддя зробити для українців»³².

На початку ХХ ст. набагато більше українців, порівняно з польським населенням, обирали судову кар'єру. Це яскраво ілюструють статистичні дані. Якщо в 1904 р. на

²⁸ Шухевич С. Моє життя ... С. 199.

²⁹ Там само. С. 208, 212.

³⁰ Андрусак Т. Г. Судді-українці Австро-Угорської імперії ... С. 113.

³¹ Шухевич С. Моє життя ... С. 201.

³² Там само. С. 173.

судову службу вступило 14 поляків і 15 українців, то наступного року це співвідношення становило 18 і 26 осіб³³.

Протягом окресленого періоду в Галичині працювала ціла когорта українських суддів: Корнило Зубрицький, Модест Каратницький, Тит Заячківський, Йосиф Левицький, Григорій Кузьма, Омелян Лопушанський, Лев Шехович, Тит Ревакович, Дем'ян Савчак, Роман Стебельський, Роман Чайківський, Тит та Теодор Рожанковські, Іван Масляк, Теофіл Макух, Костянтин Онишкевич, Филімон Метелля, Григорій Онуферко, Кароль Підляшецький, Юліан Сельський, Михайло Труш, Степан Шухевич та ін.

Наприклад, Корнило Зубрицький був начальником суду в Золотому Потоці, радником крайового суду в Сяноку та Львові. Згодом зайняв посаду віцепрезидента крайового суду у Львові. У лютому 1908 р. К. Зубрицький вийшов на пенсію³⁴. С. Дроздовський згадував про нього: «Був незвичайно справедливий і трудолюбивий та хоча сам дуже працював, був людяний і виrozumілий для своїх співробітників та учинний і ввічливий для всіх, чим з'єднав собі загальну симпатію»³⁵.

Ще один український суддя Тит Заячківський почав свою службову кар'єру з посади ад'юнкта в Тисмениці. У червні 1885 р. був призначений суддею в Будзанові³⁶. Через п'ять років переведений до м. Глумач³⁷. Згодом отримав суддівську посаду в Галичі, а з вересня 1893 р. працював як радник крайового суду в Коломиї³⁸. Наступним кроком у службовій кар'єрі Т. Заячківського стало затвердження його радником Вищого крайового суду у Львові³⁹. За визначні професійні досягнення у 1907 р. судді було присвоєно титул радника двору⁴⁰.

Великим національним патріотизмом характеризувався суддя Лев Шехович. Почав службу як ад'юнкт в Тернополі, у червні 1885 р. був призначений суддею в Олеську⁴¹. Через два роки переведений в Перемишль, потім – у Тернопіль, після чого знову повернувся до Перемишля вже як судовий радник⁴². За час своєї роботи Л. Шехович постійно виступав на захист української мови в галицькій судочинній системі. Працюючи слідчим суддею в Тернополі у 1890 р., успішно боровся зі злочинною діяльністю лихварів у Чортківському і Борщівському повітах. Закінчив службу на посаді радника Вищого крайового суду у Львові⁴³.

Вершиною суддівської кар'єри вважали здобуття титулу радника двору у Найвищому або Адміністративному суді у Відні. Протягом досліджуваного періоду чимало українців за свою самовіддану працю були удостоєні такої честі. Це, наприклад,

³³ Żylski K. Stosunki materalne i intelektualne... S. 46.

³⁴ Діло. 1908. Ч. 27. С. 3.

³⁵ Дроздовський С. Українці в судівництві, державній прокуратурі і прокуратурі скарбу. Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів. Львів, 1934. С. 121.

³⁶ Діло. 1885. Ч. 58. С. 3.

³⁷ Там само. 1890. Ч. 218. С. 3.

³⁸ Там само. 1893. Ч. 194. С. 3.

³⁹ Дроздовський С. Українці в судівництві, державній прокуратурі... С. 122.

⁴⁰ Діло. 1907. Ч. 245. С. 3.

⁴¹ Там само. 1885. Ч. 58. С. 3.

⁴² Там само. 1887. Ч. 85. С. 4.

⁴³ Дроздовський С. Українці в судівництві, державній прокуратурі... С. 121–122.

Й. Лисяк, В. Ковальський, Т. Зубрицький, О. Лопушанський, М. Герасимович, Р. Стебельський, М. Фединський, Й. Каранович, С. Децикевич, Й. Шведзицький, А. Підляшецький та ін.⁴⁴

Деякі українські судді не надто декларували свою національну належність, дистанціювалися від громадсько-політичного життя, побоюючись дискримінації з боку польської крайової влади. Не дивиною на галицьких землях були випадки, коли національно свідомі й політично активні судові чиновники безпідставно переводилися у віддалені судові округи або десятками років чекали давно заслуженого посадового підвищення. Така доля спіткала Тита Реваковича. Працюючи 13 років судовим ад'юнктом у м. Садагорі на Буковині, він відкрито висловлював свою національно свідому позицію, постійно використовуючи у судочинстві українську мову як другу крайову. Коли постало питання переведення його на посаду повітового судді, міністр юстиції під тиском румунських депутатів парламенту надав перевагу суддям-румунам⁴⁵. Згодом, повернувшись у Галичину і працюючи повітовим суддею в Підбужжі, Т. Ревакович знову постраждав за свою «національність». Численні скарги суддів-поляків, деяких шовіністично налаштованих місцевих мешканців спонукали поліцію організувати за ним нагляд як за «московським агентом». А приязні стосунки з Олександром Кониським, який у 1887 і 1888 рр. гостював у Т. Реваковича в Підбужжі, стали неофіційним приводом для ревізії його судової діяльності. Насправді перевірка була викликана активною літературною діяльністю і використанням української мови в судочинстві. З цього приводу Т. Ревакович так зауважив у своїх спогадах: «Тимчасом ревізія була спрваджена для того, бо я з рускими партіями писав і пишу ведля обовязуючих приписів протоколи по руски»⁴⁶.

Ще один українець, Володимир Нестерович, тривалий час працював ад'юнктом, а потім суддею в Чорткові. Завдяки своїй неупередженості і справедливості здобув велику популярність серед місцевого населення. Тому, коли у 1897 р. в Чорткові звільнилася посада начальника повітового суду, В. Нестерович мав найбільші шанси її зайняти. Однак цьому перешкодили звичайні доноси і наклепи. Саме через них В. Нестерович був призначений начальником суду аж в м. Устрики Сяноцького повіту⁴⁷. Ще однією жертвою антиукраїнської політики став відомий своєю активною національною позицією суддя, радник окружного суду в Золочеві Лонгин Рожанковський, якого М. Волошин назвав одним з найкращих галицьких суддів⁴⁸. У травні 1890 р. його оминули під час чергового затвердження апеляційних радників, призначивши на посади молодших і менш досвідчених чиновників. Цей факт глибоко вразив Л. Рожанковського, який через місяць залишив судову службу і достроково вийшов на пенсію⁴⁹. Згодом розпочав приватну адвокатську практику

⁴⁴ Дроздовський С. Українці в судівництві, державній прокуратурі... С. 120–125.

⁴⁵ Мудрий М. «Згадки з життя свого і своєї родини»: спогади Тита Реваковича як джерело до історії Галичини XIX століття. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 2006. Т. ССЛІ: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 716, 749.

⁴⁶ Там само. С. 749.

⁴⁷ Діло. 1904. Ч. 38. С. 2.

⁴⁸ Волошин М. Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. *Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів*. Львів, 1934. С. 83.

⁴⁹ Діло. 1890. Ч. 102. С. 3.

в Золочеві⁵⁰. Постійні перешкоди з боку польських властей змусили перейти на адвокатуру також національно свідомого українського суддю Филипа Евина⁵¹.

Аналізуючи діяльність суддів, як і інших категорій державних службовців, лікарів та вчителів, потрібно враховувати чинник польсько-українського протистояння в краї. Під його впливом кожна зі сторін вважала себе дискримінованою. Тому більшість тверджень про утиски в професійній діяльності треба сприймати дуже обережно й детально аналізувати. Як приклад хочемо навести ставлення поляків до роботи українських суддів Косівського повітового суду, викладене на шпальтах газети «*Słowo Polskie*». Діяльність українських суддів трактували як упереджену щодо польського та єврейського населення. На сторінках газети зазначалося, що судді-українці здійснюють правосуддя за принципом «ворогів руського народу»: якщо судиться українець з поляком або євреєм, завжди виграє справу перший. Дискримінаційним щодо польського населення вважали і те, що абсолютну більшість суддівського персоналу в Косівському повітовому суді становили українці⁵². Водночас аналогічну політику щодо українського населення з боку польських суддів в інших місцевостях сприймали як належне.

З активізацією українського національного життя в Галичині на початку XX ст. дедалі більше суддів почали перекваліфіковуватись на адвокатів. Самостійна адвокатська практика гарантувала юристам фінансову і певну соціально-правову незалежність. На відміну від суддів і нотаріусів, які належали до числа державних службовців, адвокати мали більше можливостей займатися законотворчою діяльністю як послі до Галицького сейму чи австрійського парламенту, брати участь в суспільно-політичних та культурних процесах. Водночас Львівська палата адвокатів чинила різні перепони при переході українських суддів на адвокатуру. Останнім нерідко доводилося виборювати право на самостійну практику аж через Верховний суд у Відні. Один із таких процесів відбувся на початку 1913 р. Український суддя Мирослав Янкевич після виходу на пенсію за дозволом Львівського вишого крайового суду почав практикувати як адвокатів. Невдовзі за поданням державного прокурора Міністерство справедливості скасувало цей дозвіл. М. Янкевич, своєю чергою, за посередництвом адвокатів Ф. Евина та Є. Левицького апелював до Адміністративного суду у Відні. Той після детального вивчення справи визнав рішення міністерства незаконним і дозволив українцеві практикувати як адвокат⁵³. Такі випадки в Галичині траплялися досить часто.

Попри контроль з боку крайових органів влади, деякі українські судді вирізнялись чіткою національною позицією. Вони брали активну участь у громадському і політичному житті краю, балотувались до Галицького сейму та австрійського парламенту. Їхня діяльність не обмежувалася лише виконанням професійних обов'язків. Українські судді займалися розробкою української правничої термінології, займалися науковими дослідженнями в галузі юриспруденції, викладанням в університеті тощо⁵⁴.

⁵⁰ Діло. 1890. Ч. 144. С. 3; Волошин М. Тим, що відійшли від нас... С. 83.

⁵¹ Діло. 1911. Ч. 99. С. 6.

⁵² W.J. Ruscy sędziowie w urzędowaniu. *Słowo Polskie*. 1912. Nr 5. S. 1.

⁵³ Діло. 1913. Ч. 94. С. 4.

⁵⁴ Андрусак Т. Г. Судді-українці Австро-Угорської імперії... С. 115–117.

Невід'ємною складовою соціально-професійного портрету українських суддів є аналіз їхнього фінансового становища. Добробут різних категорій судових урядників суттєво відрізнявся, залежав від рангу і тривалості служби. Судові посади належали до III–XI державних рангів. Також відбувалася диференціація всередині рангу. Суддівську платню підвищували кожні три або п'ять років. Найвищу платню отримували президент і віцепрезидент Вищого крайового суду (відповідно 8 000 і 6 000 зол. рин.* на рік). Менше – президенти крайового суду і радники Вищого крайового суду (в межах 3 200–4 000 зол. рин.). Більшість суддів, які були державними службовцями VIII рангу, залежно від стажу до 1898 р. отримували річну платню в межах 1 400–1 800 зол. рин., згодом – від 1 800 до 2 200 зол. рин.⁵⁵ Матеріальне становище деяких судових службовців було незначним. Платня ад'юнктів коливалася в межах 1 400–1 600 зол. рин. За законом від 15 квітня 1873 р. авскультант, які лише розпочинали кар'єру, отримували так званий ад'ютум** в розмірі 500 зол. рин. на рік. Через два роки роботи на цій посаді їхня платня зростала до 600 зол. рин.⁵⁶ Зауважимо, що байдужість держави до становища судових авскультантів змусила останніх активно домагатися покращення власного добробуту. Зокрема, 6 серпня 1899 р. у Празі відбувся всеавстрійський з'їзд авскультантів, учасники якого вимагали від уряду підвищити мінімальну річну платню до 800 зол. рин., а після двох років роботи – до 1 000 зол. рин. Але ці прохання так і не були задоволені⁵⁷. Лише у 1907 р. під час чергової реформи річна платня авскультантів зросла до 1 600–2 200 кор., інших категорій – на 10–15 %⁵⁸.

Отже, наприкінці XIX – на початку XX ст. українські судді були сформованою професійною групою у структурі української інтелігенції в Галичині. Завдяки сприятливим суспільним обставинам (реформа системи судочинства, розбудова мережі судів різних рівнів, розвиток вищої юридичної освіти, зростання попиту на суддівські послуги) спостерігається чисельне зростання суддів. Однак поліетнічний характер краю, польсько-українське протистояння, контроль за діяльністю суддів часто уповільнювали або й унеможлилювали їхнє просування по кар'єрній драбині. На відміну від адвокатів, більшість українських суддів як державні службовці не надто декларували свою політичну позицію, а іноді, щоб уникнути дискримінації з боку влади, й узагалі відмежовувались від участі в суспільно-політичному житті. Чимало суддів-українців поєднували професійну діяльність з викладанням, науковими дослідженнями, роботою в представницьких органах влади, всіляко обстоюючи права українського населення.

* Золотий ринський – напівофіційна, більш поширена серед населення, назва грошової одиниці Австро-Угорської імперії гульдена (флорина). Золотий ринський поділявся на 100 крейцерів, перебував в обігу до 1899 р. З 1892 р. – паралельно з новою грошовою одиницею «короною (короною)». Співвідношення між старою і новою грошовою одиницею було 1:2.

⁵⁵ Товариш. Ілюстрований календар товариства «Просвіта» на рік звичайний 1903. Львів, 1902. С. 89; Підвисшене платні урядників. *Діло*. 1898. Ч. 200. С. 1.

** Ад'ютум – платня, яку призначали початкуючим державним службовцям, що працювали протягом випробувального терміну.

⁵⁶ K. S. Auskultanci sądowi. *Słowo Polskie*. 1900. Nr 41. S. 3; W sprawie kandydatów sędziowskich. *Przegląd urzędniczy*. 1911. Nr 23. S. 3.

⁵⁷ K. S. Auskultanci sądowi... S. 3.

⁵⁸ C. d. n. Pobore służbowe i emerytalne urzędników państwowych, ich wdow i sierót. *Przegląd urzędniczy*. 1907. Nr 4. S. 5–6.

REFERENCES

- Andrusiak, T. (2011). Suddi-ukraintsi Avstro-Uhorskoï imperii ta yikh vnesok u rozvytok ukrainskoï pravovoï dumky. *Proceedings of the XXV International Historical-Legal Conference: Sudova vlada v Ukraini i sviti: istoriia, suchasnist, perspektyvy rozvytku*, 1, 112–119, Saky, 16–18 veresnia 2011. Kyiv; Simferopol: SMD [in Ukrainian].
- C. d. n. (1907). Pobore służbowe i emerytalne urzędoków państwowych, ich wdow i sierót. *Przegląd urzędniczy*, 4, 5–6 [in Polish].
- C. k. (1901). *Uniwersytet imienia Cesarza Franciszka I we Lwowie. Skład uniwersytetu i program wykładów w półroczu zimowem 1901/1902*. Lviv [in Polish].
- Dilo. (1885). Lviv, 58, 3–4 [in Ukrainian].
- Dilo. (1887). Lviv, 85, 4 [in Ukrainian].
- Dilo. (1890). Lviv, 102, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1890). Lviv, 144, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1890). Lviv, 218, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1893). Lviv, 194, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1896). Lviv, 272, 1–2 [in Ukrainian].
- Dilo. (1904). Lviv, 38, 2 [in Ukrainian].
- Dilo. (1907). Lviv, 245, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1908). Lviv, 27, 3 [in Ukrainian].
- Dilo. (1911). Lviv, 7, 6 [in Ukrainian].
- Dilo. (1911). Lviv, 99, 6 [in Ukrainian].
- Dilo. (1913). Lviv, 94, 4 [in Ukrainian].
- Drozdovskyi, S. (1934). Ukraintsi v sudivnytstvi, derzhavnii prokuratorii i prokuratorii skarbu. *Yuvileinyi almanakh Soiuzu Ukrainskykh Advokativ*, 119–125 [in Ukrainian].
- Dzikovskyi, M. (2020). Sudova systema Avstrii za konstytutsiieiu 1867 roku. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 3, 60–64 [in Ukrainian].
- Eder, P. T. (2015). *Pravovi osnovy orhanizatsii ta diialnist Vshchoho kraiovoho sudu u Lvovi (1855–1918 rr.): istoryko-pravove doslidzhennia* [Legal bases of the organization and activity of the Supreme regional court in Lviv (1855–1918): a historical and legal study]. (*Candidate's thesis*). Lviv [in Ukrainian].
- Hrushevskyi, M. (1913). Na ukrainski temy. Batky i dity. *Literaturno-naukovy visnyk*, 61, III, 434–440 [in Ukrainian].
- K. S. (1900). Auskultanci sądowi. *Słowo Polskie*, 41, 3 [in Polish].
- Kovalchuk, I. (2018). Orhanizatsiia sudovoï vlady u Halychyni v skladi Avstrii ta Avstro-Uhorshchyny (1772–1918). *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*, 5, 203–208 [in Ukrainian].
- Lutska, H. V. (2013). Osnovni etapy rozvytku ta strukturni osoblyvosti pravnychoï komisii NTSh u 1892–1939 rr. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*, 31, 22–33 [in Ukrainian].
- M. Z. (1911). Do vidomosty molodym pravnykam. *Dilo*, 282, 4 [in Ukrainian].
- Makukh, I. (2001). *Na narodnii sluzhbi: Spohady*. Kyiv: Osnovni tsinnosti [in Ukrainian].
- Mudryi, M. (2006). «Zhadky z zhyttia svoho i svoiei rodyny»: spohady Tyta Revakovycha yak dzherelo do istorii Halychyny XIX stolittia. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka*, CCLII, 708–762 [in Ukrainian].

Pidvyshenie platni uriadnykiv. (1898). *Dilo*, 200, 1 [in Ukrainian].

Program wykładów w c. k. Uniwersytecie imienia Cesarza Franciszka I we Lwowie w letniem półroczu r. szkolnego 1880/1. (1881). Lviv [in Polish].

Shukhevych, S. (1991). *Moie zhyttia. Spohady*. London: Vydannia ukrainskoi vydavnychoi spilky [in Ukrainian].

Tovarysh. Iliustrovanyi kalendar tovarystva «Prosvita» na rik zvychainyi 1903. (1902). Lviv [in Ukrainian].

Voloshyn, M. (1934). Tym, shcho vidiishly vid nas u borotbi za pravo. *Yuvileinyi almanakh Soiuzu Ukrainskykh Advokativ*, 74–108 [in Ukrainian].

W sprawie kandydatów sędziowskich. (1911). *Przegląd urzędniczy*, 23, 3 [in Polish].

Zbiór czerwony. Reskrypta c. k. Ministerstwa sprawiedliwości i okólniki Prezydium c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie wydane od roku 1897 do końca roku 1900. (1900). Lviv [in Polish].

Zbiór ustaw uniwersyteckich z dodatkiem niektórych innych ustaw i przepisów młodzieży uniwersyteckiej potrzebnych. (1903). Lviv [in Polish].

Żylski, K. (1912). *Stosunki materyalne i intelektualne wśród młodzieży prawniczej uniwersytetu lwowskiego na podstawie badań z roku 1910*. Lviv [in Polish].

Додаток 1

Українські судді в Галичині (1880 – 1914 рр.)

Алексевич Андрій	Суддя в Куликові, з 1896 р. – секретар ради при колегіальному суді в Золочеві; радник крайового суду (далі – радник КС).
Алексевич Роман	Суддя, радник крайового суду. З 1898 р. був начальником повітового суду в Угнові.
Балтарович Михайло (1850–1933)	Суддя, адвокат. Спершу закінчив у Відні рільничу академію. Згодом навчався на юридичному факультеті Віденського університету, після закінчення якого певний час працював у Зальцбурзі. Потім переведений в Галичину. Суддя окружного суду в Золочеві (1890), радник крайового суду. Згодом залишив державну службу і в 1914 р. відкрив адвокатську канцелярію в Глинянах. Під час першої світової війни знову повернувся до практики в Золочеві. Тоді його канцелярія розташовувалась у церковному домі біля міської церкви.
Барановський Ярослав	Суддя повітовий в Підгайцях, з 1912 р. – в Золочеві, радник КС.
Бережанський Василь	Суддя повітовий в Бродях, з 1910 р. – радник КС в Самборі.

Бережницький Теофіл (1836–1895)	Суддя, згодом – державний прокурор в Самборі та Львові, радник КС у Львові, з 1890 р. – радник Вищого крайового суду (далі – ВКС) у Львові. Посол Галицького сейму 5-го скликання.
Білінський Йосип	Суддя в Самборі, з 1909 р. радник КС там само.
Білінський Іван	Суддя в Турці, з 1909 р. – в Калуші.
Білінський Кипріан	Суддя в Новому Селі (з 1911 р.).
Білінський Осип (1873–1920)	Суддя в Козовій, Бережанах, з 1912 р. – в окружному суді Тернополя. Радник КС. Після Першої світової війни активно долучився до встановлення української влади у Тернополі та повіті. Обіймав посаду комісара Тернопільського повіту ЗУНР. Разом з УГА перейшов за р. Збруч, де й загинув у 1920 р.
Білінський Павло	Суддя, начальник повітового суду в Миколаєві (1902), з 1908 р. – судовий радник в Бережанах.
Борило Іван	Суддя в Залозцях, з 1912 р. – в Дрогобичі.
Боцюрків Антін	Суддя повітовий в Тлустому (1898).
Брикович Володимир	Суддя в Кутах (1911).
Брилінський Юліан	Суддя, радник КС у Львові (1900-ті рр.).
Будзиновський Лев	Суддя, радник ВКС у Львові, згодом – радник двору при Верховному суді у Відні.
Будний Іван	Суддя в Жовкві, з 1910 р. – повітовий суддя в Тернополі.
Булик П.	Суддя в Городенці (згадується у 1909 р.).
Бучацький Володимир	Державний прокурор у Коломиї, згодом – радник двору при Верховному суді у Відні.
Бучацький Лонгин	Суддя, радник двору при Верховному суді у Відні.
Варивода Володислав	Суддя, радник КС. Після виходу на пенсію у 1907 р. відкрив адвокатську канцелярію в Стрию.
Василик Іван	Суддя в Порохнику, з 1909 р. – в Яворові. У 1912 р. призначений заступником прокурора в Самборі, а з 1913 р. – там само прокурор.
Величко Юліан	Суддя повітовий в Жовкві (з 1909 р.).

	Величковський Євген Володимир	Суддя в Меденичах, з 1912 р. – в Бжозові.
	Вергановський Володимир (1876–1946)	Суддя повітовий у Львові. Народився у с. Верхня Лукавиця на Стрийщині у родині священника. Середню освіту здобув у гімназіях Стрия та Золочева. У 1894 р. вступив на юридичний факультет Львівського університету, який закінчив 1898 р. судову практику проходив у Золочеві. Після здобуття ступеня доктора права і складення кваліфікаційного суддівського іспиту деякий час працював у суді в Підволочиську, а згодом перевівся до Львова. У 1904–1906 рр. продовжив студії в Берліні та Відні. Повернувшись до Львова, продовжував працювати в суді. 1908 р. габілітувався на посаду приват-доцента кафедри цивільної процедури у Львівському університеті. Викладацькою діяльністю займався до 1914 р., поєднуючи її з судовою практикою. Активно публікувався на сторінках юридичних часописів. Після завершення Першої світової війни відмовився скласти присягу на вірність Польщі та викладати у Львівському університеті. Продовжував працювати суддею. Викладав у Українському Таємному Університеті (1919–1925), був деканом юридичного факультету. З 1929 р. працював окружним, а згодом апеляційним суддею у Львові. У 1944 р. емігрував до Австрії. Помер 26 листопада 1946 р.
	Вергановський Юліан	Суддя у Тлумачі, з 1911 р. – в Бродах.
	Весоловський Остап	Суддя у Богородчанах, з 1910 р. – повітовий суддя в Лопатині. У 1911 р. переведений до Стрия.
	Виханський Іван	Суддя у Тернополі, з 1893 р. – радник КС там само. Відомо, що станом на 1900 р. був радником суду в Золочеві. Після виходу на пенсію у 1906 р. відкрив власну адвокатську канцелярію в Золочеві.

Вітошинський Айталь (1875–1843)	Суддя. Народився у м. Борщів на Тернопільщині. Освіту здобув на юридичному факультеті Львівського університету, який закінчив 1898 р. З 1899 р. авскультант у суді в Монастириськах, з 1900 р. – авскультант у повітовому суді в Тернополі. З 1902 р. – ад'юнкт в повітовому суді в Глинянах. З 1906 р. працював у Вищому судовому і касаційному трибуналі у Відні. Від 1910 р. входив до його секретаріату. З початком Першої світової війни служив у лавах австро-угорської армії. Був заступником військового прокурора. Під час Української національної революції (1917–1921) зосередився на законодавчій і дипломатичній діяльності. З грудня 1918 р. очолив законодавчу управу Головного військового юридичного управління УНР у Києві. У 1919–1921 рр. – офіційний радник Української дипломатичної місії у Празі, згодом юридичний радник уряду ЗУНР в екзилі (Відень). Від 1939 р. мешкав в Австрії, помер 6 серпня 1943 р. у м. Зальцбург.
Волянський Клим	Суддя у Станіславі.
Габрусевич Іван	Суддя, радник КС і начальник повітового суду в Борині, згодом в Самборі (з 1911 р.).
Габло Володимир	Суддя у Станіславі (початок 1900-х рр.).
Ганинчак Йосиф (1875–1922)	Суддя. Народився у м. Живець (суч. територія Польщі) у сім'ї залізничного урядовця. Невдовзі з родиною переїхав до Львова, де 1892 р. закінчив Академічну гімназію. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті (1896). Під час навчання брав активну участь у молодіжному русі, член товариств «Ватра» та «Академічна громада». У 1900 р. призначений суддею в Дрогобичі, з 1907 р. – заступник державного прокурора у Станіславі. У 1912 р. стає українським представником у Генеральній прокуратурі в Найвищому судовому трибуналі (Відень). В часи ЗУНР – «уповноважений для справ, входячих в круг компетенції колишніх державних секретарів внутрішніх справ, судівництва, просвіти і віросповідань, рільництва, пошт і телеграфів, шляхів і публічних робіт» (1920–1921). З літа 1921 р. очолював українську кодифікаційну комісію, що займалася розробкою майбутнього українського законодавства. Помер раптово 6 червня 1922 р. у Відні.

Ганчаковський Йосиф (? – 1912)	Суддя. Заступник державного прокурора в Тернополі (1900), згодом – радник КС і начальник повітового суду в Отинії (1907) і Станіславові (1908).
Гвоздецький Євген	Суддя, потім адвокат. Спочатку працював у Т. Соловія. У 1913 р. відкрив власну канцелярію у Львові по вул. Красіцьких, 6.
Гвоздецький Клим	Суддя у Богородчанах (1900-ті рр.).
Герасимович Денис (Діонісій)	Суддя повітовий в Рудках, з 1887 р. – в Янові. У 1894 р. призначений радником КС у львівському окрузі.
Герасимович Іван	Суддя у Раві-Руській, з 1913 р. – радник КС у Самборі.
Герасимович Лев	Суддя, радник КС і начальник суду в Рогатині.
Герасимович Микола (1843–1917)	Суддя. Народився у Львові в сім'ї секретаря Львівського магістрату. Спершу навчався у Віденській духовній семінарії, згодом – на юридичному факультеті Львівського університету, який закінчив 1868 р. Працював помічником судді в Калуші (з 1873 р.), Львові (з 1876 р.). Згодом – повітовий суддя в Куликові (з 1883 р.), Миколаєві (з 1887 р.). У 1894 р. призначений радником крайового суду у Львові, працював на посаді начальника І-ї секції місько-делегованого суду у Львові. Згодом працював у Верховному суді у Відні. Упродовж 1889–1895 рр. був послом до Галицького сейму.
Гладишовський Володимир	Суддя, з 1899 р. радник КС при суді І-ї інстанції в Перемишлі.
Глиджук Михайло	Суддя повітовий у Борині (з 1898 р.), згодом суддя в Перемишлянах, Турці (з 1907 р.); радник КС.
Глібовицький Григорій	Суддя у Чорткові, з 1909 р. – в Старому Самборі.
Глібовицький Денис (Діонісій)	Суддя повітовий у Куликові, з 1909 р. – у Львові. У 1913 р. іменований радником КС у Львові.
Гловацький Василь	Суддя повітовий, у 1900 р. вийшов на пенсію і замешкав у Львові.

Глушкевич Мар'ян (1877–1935)	Суддя, адвокат. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. Деякий час працював суддею в різних містах – Рудки, Перемишль, Львів, Золочів, Броди. Згодом перейшов на адвокатуру. Практику адвокатську проходив у канцелярії Івана Дрогомирецького в Золочеві. У 1913 р. відкрив власну адвокатську канцелярію у Львові.
Гордійчук Йосиф	Суддя у Дрогобичі, з 1911 р. – в Надвірній.
Грабинський Денис	Суддя повітовий у Кам'янці-Струмиловій, Луці біля Самбора (1890-ті рр.).
Грабинський Йосиф (Осип)	Суддя повітовий у Немирові, з 1898 р. – начальник суду у Винниках, радник КС.
Грабовенський Адам	Суддя, протягом 20 років був начальником повітового суду в Долині, радник КС. Після виходу на пенсію там само у 1907 р. відкрив адвокатську канцелярію.
Грабовенський Володимир	Суддя, з 1902 р. – радник КС і начальник повітового суду в Микулинцях.
Гриневецький Євген	Суддя у Борщеві, з 1909 р. – в Рогатині.
Гузар Володимир	Суддя. Спершу працював повітовим суддею у Золотому Потоці, у грудні 1895 р. обійняв посаду секретаря ради в окружному суді в Коломиї. Радник окружного суду в Коломиї.
Гутникович Микола	Суддя у Рожнятові, з 1911 р. – у м. Сколе.
Давидович Кароль	Суддя повітовий у Бурштині, з 1895 р. – в Рудках, радник КС і начальник повітового суду в Перемишлянах (з 1910 р.). У 1913 р. перейшов на адвокатуру, відкрив канцелярію в Рожнятові.
Демкович-Добрянський Алойз де Леліва	Суддя в Самборі та Дрогобичі, прокурор в Тернополі, потім – апеляційний суддя у Львові.
Децикевич Сидір	Суддя, згодом – радник двору при Верховному суді у Відні.
Дзерович Ігнатій (Петро)	Суддя повітовий в Любачеві (з 1898 р.), радник ВКС і віцепрезидент окружного суду в Чорткові (з 1911 р.).
Дзерович Юстин	Суддя повітовий у Снятині, з 1909 р. радник КС і начальник повітового суду в Станіславові.
Дорожинський Василь (1874 – ?)	Суддя (1903–1910), після виходу на пенсію у 1913 р. перейшов на адвокатуру, відкрив канцелярію в Калуші.
Дрималик Йосиф (Осип)	Суддя повітовий у Львові, у 1910 р. там само призначений радником КС.

Дрогомирецький Стефан	Суддя в Станіславові, з 1909 р. – радник КС і начальник повітового суду в Будзанові, у 1911 р. знову переведений до Станіславова.
Дубрович Євстахій	Суддя повітовий в Устриках, з 1911 р. – радник КС для окружного суду в Чорткові.
Думин Ромуальд (1877–1938)	Суддя у Самборі, Золотому Потоці, Косові, Заболотові, а з 1913 р. переведений в Коломию. Навчався на юридичному факультеті Львівського університету. Судову практику проходив у повітовому суді в Меденичах. Спершу працював ад'юнктом у суді, з 1903 р. – суддя.
Евин Филип	Суддя, згодом перейшов на адвокатуру, у 1911 р. відкрив канцелярію у Львові по вул. Бляхарській, 8.
Ерденбергер Жигмонт Іван (1883–1936)	Суддя. Спершу працював в адвокатських канцеляріях Є. Олесницького та Є. Петрушевича. Згодом став суддею у Зборові. У 1923 р. перейшов на адвокатуру.
Заградник Климент	Суддя, з 1907 р. – радник КС в Тернополі.
Занько Василь	Суддя, радник суду у Львові (1910-ті рр.).
Зарицький Володимир	Суддя в Олеську, з 1913 р. радник КС в Тернополі.
Заячківський Тит (1846–1926)	Суддя. Народився у с. Лопянка на Рожнятівщині. Сердню освіту здобув у Самбірській гімназії, вищу – у Львівському університеті (1870). Працював суддею в Будзанові (з 1885 р.), Товмачі (з 1890 р.), Галичі, Коломиї (1893), Львові (працював у апеляційному суді); радник КС, ВКС. У 1907 р. отримав титул радника двору. Вийшовши на пенсію, перекваліфікувався на адвоката і відкрив свою АК у Яблуневі на Косівщині.
Здерковський Мирослав (1872–1929)	Суддя. Навчався у Бережанській, Тернопільській та Львівській гімназіях, згодом – у Львівському та Віденському університетах. Працював суддею в різних містах Галичини. У 1906 р. перевівся на адвокатуру, практикував у Львові. В 1910 р. відкрив власну канцелярію в Коломиї по вул. Крашевського, 11, з 1911 р. – адвокат в Мостиськах, згодом – у Перемишлянах.

Зобків Михайло (1864–1928)	Суддя. Народився у с. Липиці Горішній Рогатинського повіту. Після смерті батька потрапив під опіку місцевого священника Іполита Дзеровича. Середню освіту здобув у Тернопільській гімназії. Згодом навчався у Віденському університеті, де в 1889 р. здобув ступінь доктора права. Деякий час працював у судових установах Відня та Львова. Після переїзду до Львова паралельно читав лекції на юридичному факультеті. Після невдалої габлітації залишив Львів і переїхав у Боснію. Працював президентом сенату при Вищому суді в Сараєво. Викладав цивільне та римське право в Загребському університеті.
Золотенький Іван	Суддя в Старій Солі, з 1909 р. (з 1913 р. як повітовий суддя) – в Синяві.
Зубрицький Винява	Суддя повітовий в Золотому Потоці (1880-ті рр.).
Зубрицький Корнило	Суддя, начальник суду в Золотому Потоці, радник КС в Сяноку і Львові, згодом – віцепрезидент КС у Львові. У 1908 р. вийшов на пенсію.
Зубрицький Теодор	Суддя, радник КС у Львові, потім радник двору при Верховному суді у Відні.
Іванець Володимир	Суддя в Борщеві (з 1910 р.), Товстому (з 1912 р.).
Івануса Михайло	Суддя. У 1911 р. призначений повітовим суддею для окружного суду в Чорткові, в 1912 р. переведений у Золочів.
Івасюк Микола	Суддя повітовий в Золотому Потоці, з 1913 р. – в Долині.
Ільницький Йосиф	Суддя. Спершу повітовий суддя у Сеняві (1890-ті рр.), згодом – радник КС в Сяноку, з 1900 р. – радник ВКС у Львові.
Ільницький Станіслав	Суддя повітовий в Рожнятові (1907).
Ільницький Ярослав	Суддя, радник КС при судовому трибуналі I-ї інстанції у Львові (з 1900 р.), з 1910 р. – радник ВКС при трибуналах I-ї інстанції у Львові.
Йойко Володимир	Суддя в Дрогобичі (з 1902 р.); потім судовий секретар в Глинянах, з 1907 р. – в Золочеві.
Калинич Лев	Суддя в Товстому (з 1911 р.).
Калужняцький Осип	Суддя повітовий в Бірчі, з 1909 р. – радник КС і начальник повітового суду в Зборові.

Каранович Йосиф (Осип) (1858–1934)	Суддя, радник КС в Станіславові (з 1907 р.), з 1909 р. – там само радник ВКС при трибуналах I-ї інстанції, згодом у Львові. У 1911 р. призначений радником двору в Найвищому адміністративному суді у Відні (до 1918 р.).
Каратницький Модест (1858–1940)	Суддя повітовий в Калуші, з 1899 р. – там само радник КС, начальник повітового суду. Згодом до 1914 р. працював президентом окружного суду в Бережанах.
Карачевський Омелян	Суддя в Балигороді, з 1911 р. – повітовий суддя окружного суду в Чорткові.
Кашевко Матвій	Суддя. Спершу працював суддею в Старих Кутах. Згодом – начальник повітового суду в Залозцях. У липні 1887 р. переведений до окружного суду в Бережанах.
Кивелюк Іван (1866–1922)	Суддя. Народився в с. Княжий Кут (тепер частина м. Скалат) на Тернопільщині. Закінчив гімназію у Львові (1885) та юридичний факультет Львівського університету (1893). Працював суддею в Тернополі, Копичинцях, з 1909 р. радник КС у Львові. З 1908 р. – посол Галицького сейму. На початку Першої світової війни переїхав до Відня, однак восени 1915 р. знову повернувся до Львова. Взяв активну участь у діяльності ЗУНР, двічі ув'язнений польською владою. З листопада 1921 р. – голова товариства «Просвіта». Помер 1922 р.
Кимакович Мирон (1870–1928)	Суддя. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. У 1897 р. проходив судову практику. Згодом – судовий співробітник у Золочеві, з 1899 р. – ад'юнкт. З 1900 р. – суддя в Городенці.
Кліщ Микола	Суддя в Дрогобичі, з 1912 р. начальник повітового суду в Підлужжі.
Клюк Омелян	Суддя в Богородчанах, з 1909 р. – радник КС у Станіславові.
Кміцикевич Олександр (1859–1944)	Суддя повітовий в Обертині (1898), згодом радник КС у Львові, з 1911 р. – радник ВКС у Львові. Працював суддею апеляційного суду у Львові.
Ковальський Василь	Суддя в Перемишлі, потім – радник двору у Верховному суді у Відні. За політичними переконаннями – москвофіл.

Ковшевич Роман (1873–1932)	Суддя. Народився у м. Ярослав. Там само закінчив гімназію (1891). Навчався у Віденському та Львівському університетах. 1898 р. здобув ступінь доктора права. Працював суддею у м. Солотвин на Гуцульщині, окружному суді у Львові. У 1911 р. виїхав до Риму, де поглиблював знання з канонічного права. Під час Першої світової війни воював у лавах Легіону УСС, згодом – у складі УГА. У 1919 р. розпочав викладацьку діяльність: спершу у Кам'янецькому університеті, а з 1921 р. – на юридичному факультеті Українського Таємного Університету у Львові. У 1927 р. перейшов на адвокатуру.
Когут Петро	Суддя в Рогатині (з 1909 р.).
Козакевич Володимир	Суддя, радник КС в Самборі (з 1908 р.).
Козакевич Михайло	Суддя, радник суду у Львові (1910-ті рр.)
Коковський Франц (1885–1940)	Суддя (1900-ті рр.). Навчався у Бережанській гімназії. У 1906 р. продовжив навчання на філософському факультеті Львівського університету. У 1907 р. був заарештований австрійською владою за участь у діяльності таємного студентського гуртка. Відрахований з числа студентів університету. Згодом продовжив навчання у Грацькому і знову у Львівському університетах, однак вже на юридичному факультеті. Отримав ступінь доктора прав. Працював суддею у Підгайцях.
Кокуревич Станіслав	Суддя у Великих Мостах, з 1911 р. в Жовкві.
Колодій Олександр	Суддя в Мільниці (з 1910 р.), у 1912 р. переведений в Мостиська.
Конрад Володимир	Суддя в Сяноці (1900-ті рр.).
Константинович І.	Суддя в Буківську, з 1910 р. повітовий суддя в Яблоніві, у 1912 р. переведений до Львова.
Копистянський Зиновій	Суддя повітовий (1907), а потім – радник КС і начальник повітового суду в Микулинцях. У 1911 р. переведений до Стрия.
Копистянський Теофіл	Суддя повітовий в Коломиї, у 1913 р. там само призначений радником КС.
Копровський Антін	Суддя. Адвокатську практику проходив у канцелярії Івана Струтинського у Ліську, але обрав кар'єру судді. Після виходу на пенсію 1926 р. розпочав адвокатську практику в Станіславові.

	Косевич Михайло	Суддя повітовий (1880-ті рр.).
	Костецький Володимир	Суддя, з 1907 р. радник КС у Станіславі.
	Кохановський Іван (1867–1930)	Нотаріус, суддя. Навчався в Академічній гімназії у Львові. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті. З 1900 р. працював нотаріусом у м. Рожнятів на Станіславщині. Згодом розпочав судову кар'єру. Спершу працював у Турківському повітовому суді. Потім – начальник повітового суду в Краківці. В роки Української національної революції працював суддею у Вінниці. З 1921 р. суддя окружного суду в Станіславі. Після виходу на пенсію перейшов на адвокатуру і відкрив канцелярію в м. Богородчани.
	Крижанівський Михайло	Суддя. Навчався на юридичному факультеті Львівського університету, який закінчив 1897 р. З 1900 р. проходив судову практику. Згодом призначений на посаду судді в Сокалі (1905–1912). Після Першої світової війни перейшов на адвокатуру і відкрив свою АК у Львові (1922).
	Криницький Богдан (? – 1913)	Суддя. Радник окружного суду в Станіславі.
	Кузьма Григорій	Суддя повітовий у Калуші, з 1887 р. радник КС в Тернополі, з 1896 р. – радник ВКС у Львові з титулом радника двору.
	Кульчицький Володимир	Суддя, радник КС в Бережанах, у 1911 р. призначений радником ВКС при судах I-ї інстанції.
	Кульчицький Володимир	Суддя повітовий у Львові, з 1909 р. радник КС і начальник повітового суду у Львові.
	Кульчицький Йосиф	Суддя, радник КС в Самборі, з 1907 р. радник ВКС при судах I-ї інстанції в Самборі.
	Кульчицький Клим	Суддя, заступник держ. прокурора в Станіславі, у 1910 р. там само призначений радником КС.
	Кульчицький Лев	Суддя, радник КС. Після виходу на пенсію у 1906 р. відкрив адвокатську канцелярію в Косові.
	Кульчицький Михайло	Суддя, начальник суду в Богородчанах, потім – радник КС у Львові, радник ВКС. Є відомості, що в 1910 р. перебував на пенсії.
	Кульчицький Юліан	Суддя, з 1902 р. – радник КС і начальник повітового суду в Делятині. Напередодні Першої світової війни згадується як радник ВКС у Станіславі.

Курилів Михайло	Суддя в Кутах (з 1910 р.).
Курилович Володимир (1867–1951)	Суддя. Народився в м. Бучач у сім'ї нотаріуса Євгена Куриловича. Право студіював у Львівському та Чернівецькому університетах. У 1890 р. проходив судову практику при крайовому суді у Львові. З 1891 р. – авскультант при окружному суді в Раві-Руській, з 1896 р. – ад'юнкт при окружному суді в Мельниці Борщівського повіту. У 1899 р. – секретар суду, а від 1900 р. повітовий суддя. У 1904 р. призначений суддею КС і начальником повітового суду в Риманові Сяноцького повіту. У 1908 р. переведений до Львова: спершу як радник КС, а з 1913 р. – радник ВКС. Посол VIII каденції Галицького сейму (1906–1907), двічі депутат Віденського парламенту (1907–1915). За політичними поглядами – москвофіл. У жовтні 1914 р. заарештований за підозрою в державній зраді, засуджений до смертної кари через повішання. Однак імператор змінив вирок на довічне ув'язнення. Амністований у липні 1917 р. Помер у Львові.
Курп'як Олександр Михайло	Суддя у Войнилові (з 1909 р.).
Кушнір Стефан	Суддя у Бродах, з 1911 р. в Луці.
Лагодинський Володимир	Суддя у Вишнівчику (з 1909 р.), в 1911 р. переведений у Надвірну.
Лагодинський Роман Діонісій	Суддя у Дрогобичі (з 1911 р.).
Левицький Йосиф (1839–1905)	Суддя. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті. Іспит на здобуття ступеня доктора права склав у Віденському університеті. Спершу працював судовим ад'юнктом в Тернополі і Заліщиках. Згодом обійняв посаду начальника окружного суду в м. Мельниця Борщівського повіту. З 1878 р. радник КС в Золочеві. Потім виконував обов'язки заступника прокурора в Золочівському окружному суді. З 1889 р. – радник КС у Львові, з 1896 р. – радник ВКС у Львові. Згодом радник у Верховному суді Відня.
Левицький Лев (1863–1928)	Суддя повітовий в Порохнику (з 1900 р.), з 1907 р. – радник КС і начальник повітового суду в Сколому.
Левицький Омелян (1875–1917)	Суддя, згодом перейшов на адвокатуру. У 1907 р. відкрив приймальню в Турці, у 1912 р. перевівся в Долину.

Левицький Северин	Суддя в Старій Солі (з 1909 р.), у 1911 р. переведений до Старого Самбора.
Левинський Франц	Суддя в Дуклі.
Лепкий Федір	Суддя в Косові (з 1909 р.).
Лисинецький Павло	Заступник судді у м. Комарно.
Лисяк Йоаким	Суддя, радник двору при Найвищому суді у Відні. Згодом обійняв посаду президента окружного суду в Коломиї. Після виходу на пенсію у 1912 р. перейшов на адвокатуру, відкрив канцелярію в Коломиї.
Лисяк Олександр Л.	Суддя повітовий у Судовій Вишні, з 1895 р. – в Глинянах. У 1902 р. перейшов на адвокатуру, відкрив канцелярію у Львові по вул. Скарбківській, 2.
Литвинович Іполит	Суддя, у 1890-х рр. – радник КС в Перемишлі.
Лінинський Петро	Суддя в Новому Сончі, радник ВКС. Після виходу на пенсію у 1904 р. відкрив адвокатську канцелярію в Сокалі.
Лішенецький Іван	Суддя, радник КС у Станіславові (станом на 1913 р. – на пенсії).
Лопушанський Омелян	Суддя, радник КС, потім ВКС у Львові. У 1888 р. іменованій радником двору у Верховному суді у Відні. Паралельно з адвокатською практикою займався викладацькою діяльністю – упродовж 1863–1872 рр. обіймав посаду суплента (заступника викладача) кафедри цивільного права з українською мовою викладання у Львівському університеті.
Лужецький Володимир (1881–1964)	Суддя. Закінчив Віденський університет (1899–1904). Судову та адвокатську практику проходив в Сколе, Дрогобичі, Стрию. Призначений суддею в Дрогобичі. Після Першої світової війни перекваліфікувався на адвоката і відкрив свою АК в Стрию (1921).
Лукавецький Володимир	Суддя повітовий у Войнилові, з 1899 р. – радник КС і начальник повітового суду там само. Потім був переведений у Стрий.
Лукавецький Зенон	Суддя повітовий в Коломиї з 1910 р. (до того – секретар суду в Тернополі); радник КС. У 1913 р. переведений до Львова.
Лукіянович Антін	Суддя у львівському вищому окрузі, з 1909 р. – суддя в Бірці.

Лучаковський Тадей (1873 – ?)	Суддя. Син Володимира Лучаковського. Закінчив Тернопільську гімназію та Львівський університет. Радник Віденського касаційного суду. Згодом переїхав до Львова, де розпочав адвокатську практику.
Лучаківський Іван	Суддя в Зборові, з 1910 р. в Новому Селі, з 1911 р. у Великих Мостах, Стрию (від 1912 р.).
Максимович Петро	Суддя, згодом перейшов на адвокатуру, у 1911 р. відкрив канцелярію у Львові по вул. Красіцьких, 8. Спеціалізувався на кримінальних справах.
Макух Теофіл	Суддя, радник КС і начальник повітового суду в Старій Солі (з 1900 р.), з 1904 р. – в Тернополі. У 1910 р. іменований радником ВКС при трибуналах I-ї інстанції в Тернополі.
Маляркевич Юліан	Суддя, радник КС в Станіславові, потім у Львові.
Мандичевський Володимир	Суддя, радник КС у Станіславові. Після виходу на пенсію у 1905 р. відкрив адвокатську канцелярію в Станіславові.
Масляк Іван (1867–1925)	Суддя повітовий в Солотвині, з 1909 р. – в Стрию. У 1912 р. призначений радником КС в Бережанах.
Масляк Стефан	Суддя в Лютовиськах, з 1911 р. в Болехові.
Мерена Єр.	Суддя в Товстому (з 1909 р.), у 1911 р. переведений у Надвірну.
Метелля Филімон	Суддя, президент окружного суду в Станіславові (обіймав посаду 17 років).
Мидковський Сидір (1854–1916)	Суддя, радник КС в Тернополі.
Милятич Володимир	Суддя у Вісничі Краківського повіту.
Миронович Йосиф	Суддя, згодом перейшов на адвокатуру і в 1913 р. відкрив канцелярію у Львові. Спершу вона знаходилась на вул. Городоцькій, 33А, а з серпня 1913 р. – в домі на вул. Красіцьких, 15.
Могильницький Андронік (?–1912)	Суддя, адвокат. Спочатку мав намір побудувати кар'єру судді. Працював судовим службовцем у Сколе. Кілька разів влада оминала його під час підвищення по службі. Тому вирішив перейти в адвокатуру. Адвокатську практику проходив спершу в канцелярії Є. Олесницького у Стрию (з 1892 р.), з 1897 р. – в Долині. Працював адвокатом в Рогатині (з 1899 р.), з 1904 р. в Снятині, потім – у Долині.

	Мохнацький Мирон	Суддя в Делятині (з 1909 р.).
	Негребецький Антін	Суддя, радник КС в Перемишлі.
	Нестерович Володимир	Суддя повітовий, з 1899 р. радник КС і начальник повітового суду в Устриках.
	Нижанківський Іван	Суддя у Львові (з 1910 р.).
	Огоновський Євген	Суддя в Обертині, з 1911 р. – в Комарно.
	Онишкевич Костянтин	Суддя повітовий у Снятині (з 1898 р.), згодом там само начальник повітового суду і радник КС. З 1908 р. – радник КС в Стрию, в 1910 р. призначений президентом окружного суду в Тернополі.
	Онишкевич Мар'ян	Суддя повітовий в Радехові (з 1900 р.), потім там само переведений на посаду радника КС і начальника повітового суду. З 1908 р. – радник КС у Львові.
	Онуферко Григорій (1878–1943)	Суддя. Закінчив Тернопільську гімназію. Навчався у Львівському університеті. Працював повітовим суддею в Делятині, потім – прокурор в окружному суді в Станіславові.
	Партицький Денис (Діонісій)	Суддя, з 1900 р. радник КС при трибуналі І-ї інстанції, потім – радник ВКС в Коломиї.
	Партицький Йосиф (1868–1931)	Суддя, згодом перейшов на адвокатуру. Закінчив Академічну гімназію у Львові. Юридичну освіту здобув у Віденському університеті. Спершу працював суддею. У 1905 р. почав адвокатську практику в Станіславові. В різні роки мав канцелярії: з 1906 р. по вул. Собеського, 20, з 1908 р. по вул. Собеського, 22, з 1910 р. по вул. Сапїжинській (Тисменицькій), 18, а з травня 1911 р. – на тій самій вулиці в будинку № 19. У його канцелярії проходив адвокатську практику Дмитро Вітовський.
	Пацлавський Аристарх	Суддя, радник КС в Перемишлі.
	Пеленський Іван	Суддя, з 1908 р. – радник КС в Сяноку.
	Пеллех Сильвестр	Суддя у Львові.
	Перфецький Володимир Густав	Суддя. У 1910 р. закінчив юридичний факультет Львівського університету. Почав кар'єру в судівництві. У 1934 р. перейшов на адвокатуру, відкрив свою АК в Кам'янці-Струмилівій.

Петрович Іван	Суддя в Кракові, з 1913 р. – в Сколому.
Петрушевич Лев (1880–1940)	Суддя. Небіж Євгена Петрушевича. Після здобуття юридичної освіти з 1911 р. працював суддею у Великих Мостах. Згодом продовжив суддівську кар'єру в Золочеві.
Підляшецький Адольф (1839–?)	Суддя, радник КС в Коломиї, з 1893 р. – у Львові. Згодом іменований радником двору при Верховному суді у Відні.
Підляшецький Кароль	Суддя, начальник суду в Кам'янці-Струмиловій, з кінця 1890-х р. – радник КС у Станіславові, згодом – у Львові. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті, який закінчив 1870 р. Передчасно вийшов на пенсію. У 1903 р. почав адвокатську практику в Кам'янці-Струмиловій, у 1907 р. перевівся до Львова, де мав канцелярію по вул. А. Асника, 15.
Попко Володимир	Суддя в Золочеві (1900-ті рр.).
Радловський Єроним	Суддя (1900-ті рр.)
Ревакович Тит (1845–1919)	Суддя. Народився у с. Старий Кропивник Дрогобицького повіту в сім'ї греко-католицького священника Івана Реваковича. Навчався в Академічній гімназії у Львові (1855–1859) та Дрогобицькій гімназії (1859–1863). Згодом – на юридичному і філософському факультетах Львівського університету (1863–1868). У 1868 р. судовий авскультант у Львові. Після військової служби (1869–1870) продовжив працювати авскультантом у суді в Самборі. Від 1873 р. і до 1886 р. – ад'юнкт у Садгорі (Буковина). З березня 1886 р. – повітовий суддя у Підбужжі Дрогобицького повіту. Згодом – начальник суду там само. У Підбужжі працював до 1898 р. З 1894 р. – радник КС у львівському окрузі. У 1898 р. призначений радником КС у Львові. У 1907 р. вийшов на пенсію.
Решетило Володимир	Суддя в Угнові (з 1910 р.).
Ринявець Діонісій	Суддя в окрузі Вищого крайового суду у Львові (з 1911 р.).

	Рожанковський Лонгин (1836–1917)	Суддя. Навчався на юридичному факультеті Львівського університету (1854–1859). Близько 30 років працював суддею у Чернівцях, Городенці (1863–1876), Бродах, начальником суду в Сокалі (1876–1881). З 1881 р. радник окружного суду в Золочеві. У 1890 р. передчасно вийшов на пенсію і відкрив адвокатську канцелярію в Золочеві. Через різке погіршення зору в 1910 р. залишив адвокатуру.
	Рожанковський Теодор (1875–1970)	Суддя. Син Лонгина Рожанковського. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті. Заступник державного прокурора у Львові, з 1911 р. – радник КС і начальник повітового суду в Борині. У 1913 р. призначений радником КС у Львові. З 1933 р. адвокат у Львові.
	Романович Йосиф	Суддя, радник КС в Золочеві, з 1908 р. – у Львові.
	Рондяк Петро (1873–1944)	Суддя (1900-ті рр.), родом із Самбірщини. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. Працював суддею. У 1918 р. перейшов на адвокатуру і відкрив свою АК в Косові.
	Рудницький Лев	Суддя окружного суду в Сяноку.
	Русин Антоній	Суддя повітовий в Печеніжині (1880-ті рр.).
	Русин Володимир	Суддя. З 1899 р. працював заступником державного прокурора в Золочеві, згодом радником КС там само. У 1908 р. переведений до Львова.
	Савчак Дем'ян (1847–1912)	Суддя. Народився на заході Лемківщини в неможливій селянській сім'ї. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті, який закінчив 1870 р. У 1875 р. здобув ступінь доктора права. Спочатку працював у «Общому рільничо-кредитовому заведенні для Галичини й Буковини». Згодом розпочав кар'єру в суді. Працював у судах в Заліщиках, Гусятині, Вишнівчику, Ходорові, Богородчанах. У 1884 р. призначений суддею у Бережанах. З 1897 р. – радник окружного суду. Відомо, що у 1900 р. обіймав посаду радника КС у Львові. У 1907 р. вийшов на пенсію, а в 1908 р. почав адвокатську практику в Боршеві. Посол до Галицького сейму 6-го (1889–1895) та 7-го (1895–1901) скликань. Помер у грудні 1912 р. у Львові.
	Савчак Ярослав	Суддя в Цішанові (з 1909 р.).

Савчинський Теофіл	Суддя, радник КС у Львові (1890-ті рр.).
Савчинський Тит Августин	Суддя повітовий в Товстому, з 1895 р. – в Ярославі. У 1900 р. іменований радником КС при трибуналі I-ї інстанції.
Саяк Олександр (Олексій) (1871–1932)	Суддя. Народився в Ходорові у селянській сім'ї. Середню освіту здобув у гімназіях Львова та Стрия. Право студіював у Львівському (1892–1895), Віденському (1895–1896) та Краківському (1896–1897) університетах. Від липня 1897 р. працював у судах в Ходорові, Золочеві, Золотому Потоці. Повітовий суддя в Бурштині, з 1909 р. – радник КС і начальник повітового суду в Яблоніві. У 1910 р. переведений до Станіславова, де до 1928 р. обіймав посаду радника окружного суду.
Сас-Березовський Михайло Геник	Суддя в Печеніжині, Стрию і Коломиї.
Сельський Євген	Суддя в Делятині (з 1909 р.), у 1912 р. переведений до Львова.
Сельський Юліан (1849–1926)	Суддя, довголітній начальник суду в Сокалі, радник КС у Львові, з 1907 р. – радник ВКС при судах I-ї інстанції у Львові.
Сембратович Володимир	Суддя в Балигороді (з 1910 р.), з 1911 р. – в Риманові.
Сембратович Філарет	Суддя, начальник суду в Монастириськах.
Сивуляк Олексій	Суддя в Тернополі, з 1910 р. призначений заступником державного прокурора в Станіславові. У 1911 р. переведений до Львова.
Сінгалевич Володимир (1875–1945)	Суддя. Народився у с. Москалівка Косівського повіту (тепер м. Косів) у сім'ї греко-католицького священника. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті, який закінчив 1893 р. спершу працював у суді в Кам'янці-Струмилівій. Згодом – суддя в Перемишлянах, з 1911 р. – повітовий суддя в Глинянах. Посол до австрійського парламенту (1911–1918) та Галицького сейму (1913–1914). Активний учасник Листопадового чину 1918 р. З квітня 1919 р. – дипломатичний представник ЗО УНР у Відні). У 1930–1939 рр. – директор Земельного банку у Львові. Помер в Австрії на еміграції.
Сінгалевич Тит	Суддя в Бережанах (1900 р.).

Слоневський Михайло	Суддя повітовий в Раві-Руській, з 1909 р. – начальник повітового суду і радник КС в Дрогобичі.
Соколовський Зенон	Суддя, начальник повітового суду в Буківську (1890-ті рр.).
Стебельський Роман	Суддя, заступник державного прокурора в Бережанах (з 1890 р.), потім у Львові. У 1896 р. призначений державним прокурором у Самборі. У 1900-х рр. – президент окружного суду в Стрию, у 1909 р. отримав титул радника двору. У 1910 р. згадується як прокурор в Перемишлі.
Стефанович Лев	Суддя, радник суду у Львові (1910-ті рр.).
Струтинський Осип (Йосиф)	Суддя, спочатку судовий секретар в Тереховлі, з 1898 р. повітовий суддя в Жидачеві. У 1899 р. там само призначений радником КС і начальником повітового суду.
Твердохліб Сидір (Антін)	Суддя повітовий, з 1889 р. радник КС і начальник повітового суду в Ярославі. У 1904 р. переведений до Львова. Пізніше отримав титул радника ВКС у Львові.
Терлецький Остап (Євстахій)	Суддя, з 1899 р. – радник КС і начальник повітового суду в Судовій Вишні. У 1907 р. переведений на таку ж посаду до Львова.
Ткачук Олександр (Олексій)	Суддя в Богородчанах (з 1909 р.).
Товарницький Іван	Суддя в Сяноку, з 1887 р. радник КС там само.
Топольницький Генрик Йосиф	Суддя. У 1890 р. працював повітовим суддею в Лютовиськах. Згодом перейшов на адвокатуру. Адвокат в Тернополі (1900-ті рр.).
Трач Іван	Суддя повітовий в Косові, з 1910 р. – в Коломиї. У 1913 р. іменований радником КС в Коломиї.
Третяк Микола	Суддя повітовий в Турці, з 1909 р. – в Тернополі, а з 1912 р. – у Львові.
Труш Михайло	Суддя, президент окружного суду в Перемишлі, згодом – радник двору при Верховному суді у Відні.
Туна Степан	Суддя. З 1905 р. розпочав судову кар'єру: до 1908 р. працював судовим практикантом та ад'юнктом. З 1908 р. був суддею повітового суду у Перемишлянах, окружного суду в Стрию. У 1936 р. перейшов на адвокатуру і відкрив свою АК у Станіславові.

Турянський Альбін	Радник окружного суду, начальник повітового суду у Любачеві. Після виходу на пенсію працював адвокатом в Куликові. Помер 1897 р.
Федак Володимир	Суддя повітовий в Бережанах, у 1911 р. призначений радником КС для окружного суду в Чорткові. У 1912 р. знову переведений в Бережани.
Фединський Маркил	Суддя в Чорткові, згодом – радник ВКС у Львові. Напередодні Першої світової війни – радник двору при Верховному суді у Відні.
Федорович Ал.	Суддя, секретар суду в Краківці, з 1908 р. – радник КС в Станіславові.
Федусевич Юліан	Суддя в Станіславові, у 1910 р. призначений повітовим суддею в Тернополі. В 1912 р. знову переведений до Станіславава.
Фірманюк М.	Суддя в Бучачі, з 1913 р. – повітовий суддя в Снятині.
Харак Григорій	Суддя, радник суду в Куликові (поч. 1900-х рр.).
Хиляк Ігнатій	Суддя повітовий в Микулинцях, з 1910 р в Самборі.
Хиляк Максим	Суддя в Тлумачі (з 1911 р.). У 1912 р. переведений в Устрики.
Химяк Кароль	Суддя в Бурштині, з 1912 р. в Делятині.
Хомин Антін	Суддя, у 1913 р. згадується як секретар суду у Львові.
Худко Ісидор Володимир	Суддя в Залозцях, з 1911 р. – в Підкамені.
Цурковський Іван	Суддя, начальник повітового суду в Коломиї, у 1910 р. переведений в Тернопіль.
Цурковський Іван	Суддя в Бучачі, з 1910 р. – повітовий суддя в Снятині.
Чайківський Роман	Суддя, з 1900 р. заступник державного прокурора в Перемишлі. У 1907 р. іменований радником КС там само. Згодом – апеляційний суддя у Львові.
Червінський Станіслав	Суддя в Коломиї.
Чернявський Іван (1867–1959)	Суддя у Львові, з 1907 р. – радник КС в Коломиї. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. Працював секретарем суду в Ходорові. Згодом – суддя. Голова окружного суду в Коломиї. Потім перейшов на адвокатуру, відкрив АК в Коломиї.
Чубатий Антін	Суддя, радник КС.

Чубатий Осип	Суддя в Заболотіві, Риманові, Надвірній (1900-ті рр.).
Шавала Володимир	Суддя у Львові (з 1911 р.).
Шведицький Йосиф (Іван)	Суддя, начальник повітового суду в Ліську, з 1896 р. радник КС в Перемишлі. Згодом отримав титул радника двору. Після виходу на пенсію почав адвокатську практику в Перемишлі.
Шехович Лев	Суддя в Олеську (з 1885 р.), Тернополі. Тривалий час працював судовим радником в Перемишлі. Згодом був переведений до Львова, де працював до пенсії.
Шехович Лонгин	Суддя, з 1912 р. – заступник державного прокурора в Стрию.
Шипайло Карло	Суддя. Радник Вищого крайового суду. Начальник суду в Меденичах. У 1910 р. вийшовши на пенсію, перекваліфікувався на адвоката. Провадив адвокатську практику в Коломиї разом зі своїм сином Я. Шипайлом.
Шухевич Павло	Суддя в Заставній, з 1913 р. – заступник державного прокурора в Чернівцях.
Шухевич Степан (1877–1945)	Суддя. Народився у с. Серафінці на Городенківщині у сім'ї греко-католицького священника Євгена Шухевича. Середню освіту здобув в Академічній гімназії у Львові (1886–1895). У 1899 р. закінчив юридичний факультет Львівського університету. З 1903 р. працював суддею у Раві-Руській, Долині і Дрогобичі. З 1911 р. займався адвокатською практикою. Один з організаторів УСС, брав активну участь у Першій світовій війні. У часи ЗУНР – командант Львова. Потім – командант Підволочиська, персональний референт Начальної Команди УГА. У міжвоєнний період – адвокат у низці гучних політичних процесів у Галичині.
Щербатюк Василь	Суддя повітовий в Калуші, з 1909 р. – в Самборі.
Щипайло Кароль	Суддя, начальник суду в Меденичах, радник ВКС. Вийшовши на пенсію у 1912 р., розпочав адвокатську практику в Коломиї.
Юркевич Іван	Суддя в Турці, з 1910 р. – в Миколаєві.

Юрчинський Євстахій	Суддя. Спершу працював судовим ад'юнктом, з 1897 р. – суддею повітового суду, з 1903 р. – суддею окружного суду в Тернополі. Після виходу на пенсію у 1912 р. перейшов на адвокатуру і відкрив власну канцелярію в Чорткові.
Янкевич Євген	Суддя в Дрогобичі, у 1911 р. призначений повітовим суддею в Зборові, 1912 р. переведений в Тернопіль.
Янкевич Мирослав	Суддя, після виходу на пенсію у 1913 р. почав практикувати як адвокат у Львові.
Яновський Амвросій	Суддя, президент окружного суду в Самборі.
Яримович Михайло	Суддя в Борщеві (з 1909 р.). У 1911 р. переведений в Долину.
Яскуляк Федір (Теодор)	Суддя в Копичинцях, з 1910 р. – повітовий суддя в Золотому Поточі.

Nataliia MYSAK

PhD

Senior Researcher

Department of Modern History of Ukraine

I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of the

National Academy of Sciences of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8685-9566>

e-mail: natalia_mysak@ukr.net

UKRAINIAN JUDGES IN HALYCHYNA IN THE LATE 19TH – EARLY 20TH CENTURY: A SOCIO-PROFESSIONAL PORTRAIT

The paper deals with the systematization of information on judges as a separate professional group in the structure of the Ukrainian intelligentsia in Halychyna in the late 19th century – early 20th century. At first, an increase in the number and importance of judges in the social structure of the region's population is emphasized. It was due to liberal reforms in the Austro-Hungarian Empire, the development of the judicial system of the region, increasing demand for judicial services, and at the same time, the popularity of law, the specifics of training lawyers in higher educational institutions (the functioning of Ukrainian-language departments at the Faculty of Law of Lviv University, the possibility to combine obtaining education with employment). Next, the main stages of becoming a judge as a professional are also analyzed: passing three state exams as the final stage of obtaining higher education, passing compulsory one-year, and later three-year, judicial practice and qualifying judicial exam. Features of professional activity of judges and other categories of lawyers, in particular attorneys and notaries, are compared. The issue of judges retraining for attorneys is considered, reasons for such phenomenon are investigated, along with the connection among the national identity of the judiciary workers and the specifics of their work, participation in the socio-political life of the region. Alongside,

advantages (lifetime tenure, legally established limitation on the responsibility of judges) and disadvantages (high social expectations, control over activities, close attention to work in the Polish-Ukrainian confrontation in the region) are analyzed. The legal and financial position of judicial employees, the salary differentiation of various categories, and the number of Ukrainian judges in Halychyna are determined. Much attention is given to the activities of the brightest representatives of this socio-professional group.

Keywords: judge, lawyer, intellectuals, professional activity, Halychyna.